

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 182
van **JOHAN DANEN**
datum: 5 november 2020

aan **ZUHAL DEMIR**
VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Bentonietslib - Opvolging nieuwe regelgeving

Sinds 1 april 2019 is het nieuwe Vlaamse reglement betreffende de bodemsanering (VLAREBO) van kracht. Sindsdien valt het gebruik van bentonietslib (boorslurry) onder de 'grondverzetsregeling'. Bentonietslib ontstaat bij het uitvoeren van gestuurde boringen voor de aanleg van onder andere (nuts)leidingen. Het bentonietslib dat vrijkomt bij deze boringen bestaat uit water, bentoniet en de weggeboorde bodem.

Voor het vrijgekomen bentonietslib gelden dezelfde regels als voor uitgegraven grond. Om bentonietslib dat vrijkomt op verdachte bodems en/of waarvan het volume meer dan 250 m³ bedraagt, dient volgende procedure gevolgd te worden:

1. grondtransportmeldingen (met het geschatte volume) bij een erkende bodembeheerorganisatie (Grondbank/Grondwijzer);
2. opstellen eindverklaring met de vermelding van het werkelijke volume boorslurry dat vrijgekomen en afgevoerd is;
3. afvoer naar een erkende C-Top of erkend CGR (Centrum voor Grondreiniging);
4. analyse om de milieu-hygiënische kwaliteit van de boorslurry te bepalen;
5. opmaak technisch verslag door een laboratorium. Op basis van dat technisch verslag kan er bij de bodembeheerorganisatie een conformverklaring verkregen worden;
6. deze conformverklaring is nodig voor het verkrijgen van de grondtransporttoelatingen, ook weer afgeleverd door de bodembeheerorganisatie om de goedgekeurde boorslurry of afgeleiden daarvan een nieuwe bestemming te kunnen geven en de verontreinigde boorslurry te kunnen afvoeren naar een CGR;
7. opstellen eindrapport en melding aan bodembeheerorganisatie;
8. het transport wordt idealiter uitgevoerd met een track and trace-systeem, zodat elke stap in het proces volledig geregistreerd wordt en op elk moment consulteerbaar is.

Die procedure garandeert dat naast een volledige traceerbaarheid ook enkel goedgekeurde loten opnieuw verspreid worden (vaak op akkers en weilanden), op voorwaarde natuurlijk dat alle stappen correct worden doorlopen.

De vervuilde loten moeten worden afgevoerd naar een Centrum voor Grondreiniging. Ook dat moet worden gestaafd met de nodige meldingen en attesten.

De voormalige minister van Leefmilieu liet in zijn antwoord op schriftelijke vraag nr. 30 van 22 augustus 2019 weten dat "de grondverzetsregeling steunt op de medeverantwoordelijkheid van de diverse betrokkenen en de realisatie van een integraal ketenzorgsysteem beoogt".

Uit de sector komen er nu signalen dat niet iedereen het even nauw neemt met die verantwoordelijkheid en de bovenvermelde procedure. Vooral bij het uitvoeren van werken in onderaanneming van grote spelers die actief zijn in het aanleggen en beheren van nutsleidingen zou de vrijgekomen boorslurry niet correct gemeld, afgevoerd en verwerkt worden. Er zijn al gevallen bekend in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest - waar een gelijkaardige wetgeving van kracht is - waarbij enkele honderden ton boorslurry gedumpt werd in een natuurgebied. In de sector van het grondverzet valt te horen dat de opdrachtgevers niet controleren of de boorfirma's de boorslurry correct afvoeren. Er valt ook te horen dat de opdrachtgevers vaak niet geneigd zijn om de eventuele meerkosten van vervuild slib te betalen.

1. Grote organisaties die werken van openbaar nut uitvoeren, zouden slechts één of enkele malen per kwartaal melden welke (grondverzets)werken zij zullen uitvoeren/uitgevoerd hebben bij de bodembeheerorganisatie. Op die wijze valt het moeilijk te controleren waar en wanneer en hoeveel (vervuild) bentonietslib vrijkomt.
 - a) Klopt het dat grote nutsbedrijven slechts een of enkele malen per kwartaal hun grondtransporten melden bij een bodembeheerorganisatie? Indien dat klopt, wat is dan daarvoor de reden?
 - b) Hoe kan er controle worden uitgeoefend op de naleving van de grondverzetregels indien niet elk grondtransport apart gemeld wordt bij een bodembeheerorganisatie?
 - c) Zal de minister stappen ondernemen om deze praktijk een halt toe te roepen? Aan welke stappen denkt zij dan en wanneer zullen ze ondernomen worden?
2. Hoeveel grondtransportmeldingen voor boorslurry werden sinds het van kracht zijn van de nieuwe decreetgeving aangevraagd en hoeveel transporten werden verleend? Met welk volume komt dat overeen?
3. Hoeveel eindverklaringen werden er opgesteld (sinds het van kracht zijn van de nieuwe decreetgeving)? Met welk volume komt dat overeen?
4. Wat is het volume aan boorslurry waarop technische analyses werden toegepast? Wat was het aandeel aan verontreinigde slurry dat afgevoerd werd naar een CGR? Wat gebeurde er met het niet-verontreinigde deel?
5. Handhaving
 - a) Hoeveel handhavingsactiviteiten gebeurden er sinds 1 april 2019?
 - b) Door wie (welke diensten)?
 - c) Hoeveel overtredingen werden er vastgesteld (nominatief en in procenten)?
 - d) Welk gevolg werd daaraan gegeven?

ANTWOORD

op vraag nr. 182 van 5 november 2020

van **JOHAN DANEN**

1. a) Deze mogelijkheid is ingeschreven in het Vlarebo art 173/1 §3. De nutsmaatschappijen, steden en gemeenten ijveren voor deze uitzondering omdat zij dagelijks geconfronteerd worden met een groot aantal kleine werken met grondoverschotten. Omdat ze al snel meerdere kleine herstellingswerken per dag hebben waarvan bodemmateriële moeten afgevoerd worden, zou dit een grote administratieve last betekenen om dagelijks deze meldingen in orde te kunnen brengen. Daarom voorziet de wetgeving dat nutsmaatschappijen, steden en gemeenten een jaarovereenkomst met een erkende bodembeheerorganisatie kunnen afsluiten om vervolgens per kwartaal alle uitgevoerde grondtransporten te melden.
- b) De meldingsplicht moet de tracering beter controleerbaar maken. Ze heeft niet als doel elk afzonderlijk transport te laten controleren. De bodembeheerorganisaties hebben een overeenkomst (plan van aanpak) uitgewerkt waarbij de transporten in coördinatie kunnen worden geverifieerd. Zo kunnen de bodembeheerorganisatie en de nutsmaatschappijen, steden en gemeenten gecontacteerd worden om na te gaan of de overeenkomst correct is en of de werken waarvan sprake inderdaad op dat ogenblik in uitvoering zijn.

De procedure laat, bij bv. een wegcontrole, toe dat de handhaver bij de erkende bodembeheerorganisatie of bij de nutsmaatschappij kan nagaan of de transporteur effectief bodemmateriële voor hen vervoert en naar welke tussentijdse opslagplaats. Bij overtredingen en dus wanneer het transport niet gemeld is of niet onder de overeenkomst valt, zal de handhaver verder optreden.

De procedure van de jaarovereenkomst is er op gericht is om het transport van (nog) niet geanalyseerde bodemmateriële te kunnen handhaven. Enkel transporten van partijen bodemmateriële van kleine werken mogen onder de jaarovereenkomst worden gemeld. Deze bodemmateriële worden naar tussentijdse opslagplaatsen afgevoerd en daar bemonsterd. Op de opslagplaats wordt vervolgens een technisch verslag opgemaakt zodat de traceerbaarheid van de bodemmateriële verzekerd is. 1.c) De mogelijkheid tot het afsluiten van zo'n overeenkomst is wettelijk verankerd in VLAREBO Artikel 173/1. § 3. Het werken volgens zo'n overeenkomst is – zolang de regels correct gevolgd worden – dus niet fout of verboden. De regeling steunt op de medeverantwoordelijkheid van de toezichthoudende overheid, de uitvoerende overheid en de uitvoerende sector. Wat betreft het omgaan met bentoniet-slib ligt er ook een belangrijke taak bij de opdrachtgevers. Volgens artikel 174 van het VLAREBO neemt de initiatiefnemer van de werken de nodige maatregelen opdat het technisch verslag en de conformverklaring ervan deel uitmaken van de aanbestedingsdocumenten, de prijsvraag of de contractuele documenten. Vervolgens kan een opdrachtgever in de aanbestedingsdocumenten voorzien dat de uitvoerder bij opleving van de werken eerst moet aantonen dat hij de bepalingen van de grondverzetsregeling correct gevolgd heeft. Verder zet de OVAM in op sensibilisering van deze wetgeving.

2. De meldingsprocedure via het digitaal systeem van de bodembeheerorganisaties laat niet toe dat de melder het onderscheid maakt tussen grond en bentonietslib. Ze kunnen dus niet automatisch de grondtransportmeldingen voor bentonietslib uit hun systeem filteren, maar ze voorzien wel om het onderscheid in hun meldingstool te laten programmeren in 2021. Wat betreft boorslurry heeft de OVAM de data bij de erkende bodembeheerorganisaties opgevraagd.
Grondwijzer vzw heeft weet van 6 sites die bentonietspecie ontvangen (waarvan 4 aangesloten bij Grondwijzer). Voor deze 6 sites zijn er in het systeem 23 meldingen voor bentoniet gekend voor een totaal aangemeld volume van 996 m³. Grondwijzer vzw verwacht niet dat er nog veel andere meldingen voor bentonietspecie in hun systeem zitten.
Grondbank vzw heeft weet van 4 sites en 359 grondtransportmeldingen voor ongeveer 7444m³ (ontvangverklaringen).
3. De bodembeheerorganisaties kunnen (nog) niet automatisch de grondtransportmeldingen voor bentonietslib uit hun systeem filteren.
Grondwijzer meldt 23 meldingen voor een totaal volume van 996 m³. Twintig meldingen werden vervolgens afgemeld voor een totaal van 357 m³. Het aantal transporten is niet na te gaan zonder voor elke melding alle vrachtdocumenten op te vragen en te controleren. Als we ervan uit gaan dat er telkens 8 m³ getransporteerd wordt in een zuigwagen, komt dit neer op 59 transporten.
Grondbank vzw meldt een 350-tal meldingen met afmelding voor een volume van 7444m³.
4. Grondwijzer vzw heeft momenteel 7 technische verslagen met bentonietslib geregistreerd voor een totaal volume van 12747 m³ (reeds conform verklaard: 608 m³, nog 1 technisch verslag in behandeling voor 12139 m³). Alle partijen zijn geschikt voor hergebruik en geen enkele moet gereinigd worden. De partijen met volume van 255 m³ van 2 technische verslagen werden met een melding afgevoerd naar een TOP/CGR/CSV (code 901 en code 000). Twee partijen voor een volume van 302 m³ werden toegepast, ofwel als bodem ofwel als bouwkundig bodemgebruik. Voor de partijen van 3 technische verslagen zijn nog geen documenten aangevraagd.
Grondbank vzw geeft de cijfers van de aanvoer op een site te Tongeren sinds 01/04/2019 tot 1/10/2020. Van een totale aanvoer van 5221 m³ is 389 m³ doorgevoerd naar een grondreiniger (7,5 %) omwille van verhoogde concentraties bij inkeuring. Het volume van 4832 m³ is behandeld (ontwaterd voor valorisatie). Van het behandelde deel kreeg 82 % een code vrij gebruik, en 18 % geen vrij gebruik, maar wel gebruik als bouwstof.
5. a) Het exacte aantal is onbekend, doordat zowel lokale toezichthouders als OVAM bevoegd zijn voor het toezicht op de traceerbaarheid van bodemmaterialen, waaronder de regelgeving van bentonietslib valt.
De OVAM zelf heeft sinds 1 april 2019 vier cases waarin het bodemmateriaal 'bentonietslib' is behandeld. Ook werd de OVAM in drie gevallen geconsulteerd door de lokale handhaver voor advies over handhaving van cases waarin bentoniet als bodemmateriaal werd gebruikt.

b) Zie antwoord 5a.

c) Van de vier cases die door OVAM werden vastgesteld, werd er telkens een overtreding vastgesteld.

d) In drie gevallen werd de situatie uitgeklaard en opgelost. Het vierde dossier is lopende. Indien de termijn in de aanmaning om zich te regulariseren niet gehaald wordt, zal een proces-verbaal worden opgesteld.